

Til Helse- og omsorgskomiteen

Oslo, 21. september 2020

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 85 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Mange av våre medlemmer blir berørt av forslaget til ny E-hesloven. Det dreier seg om utviklere av digitale og teknologiske løsninger, programmere, ansatte på IT-siden i offentlig sektor, IT-sikkerhetsekspert, forskere, gründere med flere.

Tekna støtter intensjonene bak både E-hesloven og Akson. Vi trenger få opp farten på digitaliseringen og levere på oppdraget gitt av Stortinget.

Teknas hovedansvar i denne saken er knyttet til noen utvalgte områder som vi mener loven ikke ivaretar på en god og tilstrekkelig måte.

Styringsmodellen i lovforslaget

Riksrevisjonens rapport om styring av IT-utviklingen i helsesektoren legges frem våren 2021 – denne vil beskrive deler av utfordringen denne loven er blitt mest kritisert for, nemlig styringsmodellen.

Tekna mener det derfor vil være naturlig å fremme et nytt lovforslag i etterkant av behandlingen av Riksrevisjonens rapport med eventuelle endringer i lys av denne.

Lovforslagets §§ 4 og 5 - næringsutvikling

Tekna mener næringsutvikling innen e-helse er et svært viktig område hvor nasjonale aktører vil kunne ta en større del av markedet nasjonalt og internasjonalt. Innovasjon, mulighetene for vekst og et tett samspill mellom helse og teknologi vil kunne gi mange viktige arbeidsplasser og bidra til nasjonal kompetanseheving på et svært viktig område.

Tekna mener bestemmelsen i § 4 ikke er egnet til å stimulere til slik næringsutvikling. Tekna mener det er viktig og riktig at direktoratet varsles om de utviklingsprosjekter som er på gang i helse- og omsorgssektoren. Vi er derimot ikke enige i at direktoratet på et tidlig tidspunkt skal beslutte om tiltaket skal inngå i den nasjonale e-helseporteføljen. En slik statlig styring og forhåndsgodkjenning vil svekke motivasjonen for utviklere og tjenesteleverandører, samt sende svært uheldige signaler til investorer som ønsker å gå inn på dette området. Det vil bli svært krevende å gjøre bruk av offentlige innovative anskaffelser. Bestemmelsen slik den foreligger vil, slik vi ser det, svekke muligheten til å reise kapital og til å drive utviklingsarbeid. Tekna finner grunn til å påpeke at dette står i direkte motstrid til det Stortinget behandlet i helsenæringsmeldingen for kun ett år siden.

Tekna vil derfor foreslå å erstatte bestemmelsen med en varslingsbestemmelse.

Innovasjon og utvikling av digitale løsninger innen et så stort område som helse og omsorg vil skje gjennom at en rekke aktører kommer opp med mange ulike løsninger. Tekna mener reguleringen i § 5 i lovforslaget har en detaljeringsgrad som både vil kreve at direktoratet må sikre seg en svært omfattende kompetanse og i tillegg pådra seg betydelig arbeid som antakelig ikke vil være særlig formålstjenlig. Tekna mener man bør sette krav til nasjonale standarder, men det bør ikke ligge til et direktorat alene blant annet å utrede og foreslå nasjonale e-helsestrategier, planer og tiltak samt å utvikle, formidle og vedlikeholde nasjonale veiledere og retningslinjer om standarder, kodeverk, klassifikasjoner, terminologi, arkitektur, informasjonssikkerhet mv. Det må vurderes om det er hensiktsmessig å ruste direktoratet med slik kompetanse. I tillegg bør man gjøre en vurdering av om nasjonale retningslinjer på et slikt detaljeringsnivå vil kunne virke svært hemmende og byråkratiserende for utviklere og tjenesteleverandører.

Tekna ber Stortinget avvise denne bestemmelsen.

Data og datadeling

Det sies at data er vår nye olje. Særlig er vår tilgang til helsedata alene og i kombinasjon med annen data et konkurransefortrinn vi er nødt til å hegne om nasjonalt. Tekna viser til diskusjonen om Akson, og mulighetene for at det velges én stor utenlandsk aktør til utvikling og drift av digitale helseløsninger. En slik beslutning kan få negative konsekvenser ved at man mister tilgang til data som denne ene leverandøren bruker i utvikling og drift av sin løsning. Tekna mener lovforslaget ikke svarer på denne utfordringen. Tekna mener også eierskapet til data burde vært omtalt i lovproposisjonen.

Tekna viser til den varslede stortingsmeldingen om datadrevet økonomi og innovasjon neste vår, og mener lovforslaget burde vært utformet og fremlagt i etterkant av behandlingen av denne stortingsmeldingen.

Digital sikkerhet

Forvaltning av helsedata faller inn under det vi kaller nasjonal kritisk infrastruktur. Datasikkerhet for den enkelte pasient og/eller omsorgsmottaker er svært viktig, men i tillegg må man se hvordan et digitalisert helsevesen også er en del av det internasjonale trusselbildet mot Norge som nasjon. Dette er to sider av IT-sikkerhet innen E-helseområdet som burde vært omhandlet i proposisjonen og som også kunne vært bedre ivaretatt i lovforslaget.

Tekna viser i den sammenheng til høringsinnspillet fra justisdepartementet hvor man ber om en tydeligere presisering av IT-sikkerhet i loven. Kravet til sikkerhet, lagringsløsninger og lokalisering av lagret data mm, burde vært omtalt i proposisjonen.

Tekna viser til innspillet fra justisdepartementet og ber Stortinget foreslår at det tas inn et krav om «forsvarlig sikkerhetsnivå» i loven, slik at det også stilles krav til informasjonssikkerheten hos Norsk Helsenett SF, som skal stå for implementeringen av de nasjonale e-helseløsningene.